

Yttrande

Datum
2016-09-30
Handläggare
Anneli Harlén
Havs- och vattenförvaltning
anneli.harlen@havochvatten.se

Dnr
2341-16
Direkt
010-6986137

Mottagare
SMHI
Linköpings Universitet

Underlag till "Uppföljning och utvärdering av det nationella klimatanpassningsarbetet"

Havs- och vattenmyndigheten har bjudits in att bidra till SMHI:s regeringsuppdrag om förslag på hur det nationella arbetet med klimatanpassning skall följas upp. Uppföljningen skall bland annat ge svar på effekten av det nationella arbetet kopplat till identifierade problem och behov och kunna användas för rapportering till EU och internationella organisationer.

SMHI önskar att få inspel från HaV gällande vilka effektindikatorer som är bäst lämpade att följa upp effekten av det klimatanpassningsarbete som genomförts inom HaVs verksamhetsområde.

Myndigheten lämnar här följande inspel/underlag.

Havs- och vattenmyndighetens bidrag

Havs- och vattenmyndigheten har i begreppet klimatanpassning tolkat in arbete med hållbar utveckling och förbättring av vattenstatus som anpassningsmetoder. Dessa arbeten bidrar båda till ökad motståndskraft i systemen, resiliens, och minskar därmed risken för allvarliga konsekvenser.

Ett övergripande syfte med HaVs arbete är att uppnå god miljöstatus och hållbar förvaltning av hav, sjöar och vattendrag. Havs- och vattenmyndighetens verksamhet bidrar till klimatanpassning av miljön och samhället på olika sätt tex genom att vi jobbar aktivt med åtgärder för att stärka både biologisk mångfald och ekosystemtjänster men även konnektivitet mellan populationer. Genom samarbete med kraftindustrin och länsstyrelser tas vandringshinder bort i sötvatten. Arbetet med habitatrestaurering, som drivs också genom aktivt samarbete med län- och kommuner, stärker den biologiska mångfalden och genom detta, ekosystemens resiliens.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det idag inte är möjligt att hitta effektindikatorer som mäter den sammantagna klimatanpassningseffekten av myndighetens verksamhet. Till största del är detta beroende på att det är svårt att skilja på olika myndigheters bidrag samt skilja ut vad som är klimatanpassning från annat arbete m.m. . Därför föreslår vi att effektindikatorer för klimatanpassning tas fram på övergripande nivå samt indikatorer för att mäta myndighetens arbetsinsats inom vissa delområden.

Förslag på att mäta myndighetens arbetsinsats är uppdelat på indikatorer som skulle kunna användas med befintliga data och på indikatorer som skulle vara möjliga att utveckla. Vid utveckling av effektindikatorer är det viktigt att se till att de kopplar till effektindikatorer för klimatanpassning inom miljömål/SDG, EU-direktiv (WFD, MSFD, MSPD) och internationella konventioner (HELCOM, OSPAR).

HaV skulle kunna bidra med mera precisa förslag på indikatorer när vi gjort en analys om vilka de största riskerna är och utifrån dem tagit fram en handlingsplan för klimatanpassning för myndigheten.

För akvatiska miljöer föreslås följande effektindikatorer på övergripande nivå:

- **God status** i hav och vatten: klassas enligt direktivens krav, inkl. eventuella klimatanpassningstillägg från EU kommissionen.
- **Yta restaurerade våtmarker.** En sådan indikator kan bidra till att ge information om i vilken grad klimatanpassning görs med hjälp av naturliga lösningar. NV har tagit initiativ till ett nytt samarbetsinitiativ av ett flertal myndigheter som syftar till att skapa en ny nationell marktäckekartering som ska uppdateras med jämna mellanrum. Denna produkt skulle bl a kunna användas för att skatta den geografiska omfattningen av restaurerade våtmarker. (underlag kommer inom kort)-
- **Exploateringsgrad av svämplan.** En sådan indikator kan dels ge indikationer på hur klimatanpassning sker i form av bebyggelse och anläggningar längs vatten, dels bidra till information om i vilken grad klimatanpassning görs med hjälp av naturliga lösningar.
- **Förändring av hydrologisk regim pga mänsklig påverkan.** En sådan indikator kan ge en indikation på i vilken mån klimatanpassning sker med naturliga lösningar respektive genom byggande av dammar m.m. .
- **Antal nytilkomna strandnära byggnader** (HaV ansvarar för indikator i miljömålsarbetet, men effekten är det flera kommuner och myndigheter som bidrar)

Förslag på indikatorer för klimatanpassning som mått på HaV:s insats, där data finns tillgängligt/(möjliga att få fram):

- **% medel eller antal projekt som beviljas medel från HaV** för att främja klimatanpassning.
Det skulle även gå att specificera typ av projekt tex: Restaurering med syftet att öka motståndskraften till klimatförändringar, projekt som bidrar till grön infrastruktur (som kan fungera som fördröjningsmagasin vid t ex stark nederbörd), våtmarker, ålgräsängar (bidrar till upptag av kol samt till biologisk mångfald och ökad resiliens, till viss del även till vågdämpning och minskning av erosion), skydd av områden, konnektivitet.
- **Antal mätserier längre än 30 år** -Långsiktig miljöövervakning.

Det är viktigt att miljöövervakningen är långsiktig för att kunna detektera och särskilja klimatförändringar från andra effekter i miljön pga t ex mänsklig påverkan såsom utsläpp och miljögifter

Förslag på utveckling av indikatorer för klimatanpassning av HaV:s verksamhet (data finns inte idag):

- Antal/andel projekt som finansieras via 1:12 eller finns i åtgärdsprogram m.m. som har en "Klimatkonsekvensbeskrivning (KKB)". I KKB:n skulle det kunna beskrivas kort hur ett projekt bidrar till klimatanpassning (och/eller utsläppsminskningar). Syftet är att stimulera de sökandes (och vår egen) fantasi att hitta winwin-åtgärder som är bra för miljön och bidrar till klimatanpassning. På sikt skulle detta även kunna bli ett urvalskriterium, dvs klimatsmarta projekt premieras.
- Antal/andel yttranden/ vägledningar som beaktat klimatanpassning/klimatförändring tex höga flöden, naturanpassade erosionsskydd. En utgångspunkt i arbetet skulle kunna vara att utgå från EU CIS- vägledning nr 27 "River Basin management in a changing climate"
- Antal/andel yttrande där HaV krävt kompensationsåtgärder t.ex. vid ingrepp som kan påverka ålgräsängar.
- Antal/andel yttranden där HaV förespråkar tidsbegränsade vattenuttag för yt- och grundvatten.
- Antal/andel yttranden där HaV vägt in positiva effekter vid utvinnande av förnyelsebar energi (vind-, vatten-, vågkraft). Denna indikator är dock mer för att påvisa arbete med begränsning av klimatförändring.

Havs- och vattenmyndigheten förordar i första hand att utveckla en indikator för antal/andel projekt som har en klimatkonsekvensbeskrivning för att följa upp effekten av klimatanpassning som genomförs inom HaV:s verksamhet.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Björn Sjöberg efter föredragning av utredaren Anneli Harlén. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit enhetschefen Marie Berghult och utredarna Thomas Klein, Ulrika Siira, Philip Axe, Jan Schmidtbauer Crona, Kristian Nordström och Ulrika Stensdotter Blomberg.

borttagen uppgift enligt GDPR

Björn Sjöberg

borttagen uppgift enligt GDPR

Anneli Harlén

